

גליזון ליקוטי אורה

אורות מרבינו הקוה"ט מהר"י ט"ב זי"ע

מטרת המערכת:

עריכת והדפסת ספרי דברי רב
מנחם רבדוק מוה"י ט"ב
מסאטנאר זיעעב"י

פרשת
לך

שנה י"ב
גליזון מס'
ה

ברוך הגליזון

ברכה זו היא נצחית שאין לה
הפסק עולמית / קיום התורה
והמצוות הם חיותם של ישראל /
מכאן מוכח שאסור להיות לו
שייכות עם אינשי דלא מעלי
אפילו בעניני ממונות / לפי
שמעט בשמירת שבת הוצרכו
לבנות המשכן בפועל ולא נעשה
מאליו בידי שמים / באמצעות
מצות מילה יכולים לשבות ביום
השביעי / מען האט געברויכט
האבן ישמעאל אז אידן זאלן
בלייבן א גוי גדול זאלן חלילה
נישט זיין קיין יורשי גיהנם / ער
האט עס געמאכט פאר הקדש
כדי ער זאל נישט קענען נהנה
זיין דערפון

סוף זמן

קריאת שמע

9:29

ברכה זו היא נצחית שאין לה הפסק עולמית

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה (יב, ב). פירש"י לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים, ממעטת פריה ורביה, וממעטת את הממון, וממעטת את השם, לכך הוזקק לשלשה ברכות הללו, שהבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם. דבר אחר, 'ואעשך לגוי גדול' זהו שאומרים אלהי אברהם, 'ואברכך' זהו שאומרים אלהי יצחק, 'ואגדלה שמך' זהו שאומרים אלהי יעקב וכו'. והקשה באוהב ישראל (ריש פרשתו) דידוע כי בכל מקום שהביא רש"י פירוש שני, הוא בשביל שלא נתפרש הכתוב היטב לפי פירוש הראשון, אמנם כאן הרי נתפרש הכתוב היטב גם בפירוש הראשון, אם כן למה הביא פירוש שני. ואם בשביל שרצה להביא גם את דרשות חכז"ל, אם כן היה לו להביא אף שאר הפירושים המבוארים במדרשים^(א).

ויש לומר כי אלו הברכות שנכללים בפירוש הראשון אינן נצחיות, כי עיקר קיום הברכה הוא רק פעם אחת בשעה שמגיעין אל האדם, ומה גם דכשמשתלק האדם מן העולם הרי נפסקים אצלו ברכות הללו. אמנם התורה הקדושה היא נצחית, אם כן בודאי ברכותיה הן גם כן נצחיות, לזה הוסיף רש"י ז"ל את הפירוש השני, דזהו

שאומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, וברכה זו היא נצחית, שהרי תמיד ישארו ישראל המאמינים בה' שיאמרו בתפלתן אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, וממילא היא ברכה נצחית שאין לה הפסק עולמית. (מוצש"ק לך תשל"ב)

קיום התורה והמצוות הם חיותם של ישראל אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך (יב, יג). פירש"י למען ייטב לי בעבורך, יתנו לי מתנות. ולכאורה קשה דהא כתיב (משלי טו, כז) 'ושונא מתנות יחיה', ואיך ביקש אברהם אבינו שתאמר אחותי הוא למען יתנו לו מתנות. ותו קשה, דהא בודאי העיקר הוא שישאר בחיים ולא שיתנו לו מתנות, אם כן היה לו להקדים ולומר תחלה וחיתה נפשי בגללך, ואחר כך יאמר למען ייטב לי בעבורך, שיתנו לו מתנות.

ונראה על פי דברי הרמב"ן ז"ל (בראשית יב, ו) שכל מעשה האבות היה סימן לבנים, ועל דרך פועל דמיוני לדורות הבאים, ולכן האריכו הכתובים בסיפור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים, לפי שכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות, יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבוא לזרעו, וכאמרם (בר"ר פרשה מ, ו) אמר הקב"ה לאברהם אבינו, צא וכבוש את

^(א) והוא ז"ל תירץ, דפירוש הראשון הוא מצד היצר הרע, שהסביר לו שכדאי לקיים את המצוה, בשביל שיצמח לו מזה טובות הרבה כמובן מדבר ה', והכניס בלבבו ומחשבתו חמדת טובות עולם הזה הנצמח לו מזה. אמנם כשהתבונן אברהם אבינו בדבר נתוודע לו בבירור שהוא מפיתויי היצר הרע, ומיד התחיל וצווח 'דבר אחר', והיפך במחשבתו פירוש דברי השי"ת לרצונו ולכבודו, רק לעשות בזה נחת רוח ליוצרו, והיינו 'ואעשך לגוי גדול זה שאומרים אלהי אברהם', כלומר שיתגלה ויתפרסם אלהותו יתברך בכל העולם על ידי מדת החסד של אברהם אבינו, 'ואברכך זהו שאומרים אלהי יצחק', רצה לומר שיתפרסם אלהותו יתברך על ידי מדת היראה והפחד שהוא מדתו של יצחק, וכן על ידי מדתו של יעקב אבינו, עיין שם באריכות דבריו. אמנם בפשטות קצת קשה להבין דברי קדשו, דהא אצל אברהם אבינו לא היה שייך לומר שהיה מעורב בו פניה מצד היצר הרע, וכל מעשיו אף בברכת הממון וכדומה היה בלתי לה' לבדו.

הדרך לפני בניך, את מוצא כל מה שכתוב באברהם כתיב בבניו וכו', באברהם כתיב (בראשית יג, ב) 'ואברהם כבוד מאוד במקנה', ובישראל כתיב (תהלים קה, לו) 'ויוציאם בכסף וזהב', עיין שם.

ולפי זה יש לומר, כי ראה אברהם אבינו דלצורך קיום התורה והמצוות יצטרכו בני ישראל לרכוש גדול, ולזה אמר 'למען ייטב לי בעבורך', ופירש"י יתנו לי מתנות, והיינו שרצה לקבל מתנות במצרים, כדי לעשות בזה פועל דמיוני לבניו אחריו שגם הם יצאו ממצרים ברכוש גדול, ויהיה בידם ממון רב לצורך קיום התורה והמצוות. ועל זה המשיך ואמר 'וחיתה נפשי בגללך', כי מצינו שקיום התורה והמצוות הם חיותם של ישראל, וכאמרנו בתפלה (תפלת ערבית) כי הם חיינו, וזהו 'וחיתה' נפשי בגללך, כי על ידי שיהיה בידם רכוש גדול, יהיו יכולים להחזיק חיותן הרוחני בתורה ובמצוות. (דרשה א' פרשת ויצא תשכ"ד בעיר מאנסי יצ"ו)

מכאן מוכח שאסור להיות לו שייכות עם אינשי דלא מעלי אפילו בעניני ממונות

וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו (יג, יד). פירש"י כל זמן שהרשע עמו היה הדיבור פורש ממנו. הנה ראוי להתבונן, איזה שייכות היה לו ללוט עם אברהם, שבשביל כך פירש הדיבור ממנו, דבודאי לא היה הקירבה ביניהם בעניני רוחניות, כי לוט ואנשיו בודאי לא הלכו לבית המדרש, ואנשי בית אברהם בודאי לא הלכו לבתי טרטאות, ועל כרחך שהקירבה שביניהם היה רק בעניני גשמיות וממונות לחוד, וכמו שמצינו (פסוק ז) 'ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט', הרי שהשייכות ביניהם היתה בעניני ממונות וכדומה, ועם כל זה לא נתייחד הדיבור עם אברהם אבינו האדם הגדול בענקים כל זמן שהיה לו שייכות עם לוט, אם

כן מוכח מזה שאסור לאדם להיות לו שום שייכות עם אינשי דלא מעלי, ואפילו בעניני ממונות. (שנת תר"פ באסיפת הרבנים בעיר גרויסווארדיין יצ"ו)^(א)

מאמר שמירת שבת לפי שמעטו בשמירת שבת הוצרכו לבנות המשכן בפועל ולא נעשה מאליו בידי שמים

אך את שבתותי תשמורו, כי אות הוא ביני וביניכם לדורותיכם, לדעת כי אני ה' מקדישכם (שמות לא, יג). א) ויש לדקדק על אומרו 'את' שבתותי, דידוע דאתין וגמין ריבויים הם (בראשית רבה כב, ב), ומה בא לרבות כאן. ב) אך את שבתותי תשמורו, פירש"י אכין ורקין מיעוטין הן, למעט שבת ממלאכת המשכן, שאינו דוחה שבת. והקשה הרמב"ן, כיון דכתיב מיעוטא דאך אצל שמירת שבת, משמע מזה שבא למעט את השבת שתהא נדחית מפני מלאכת המשכן, ולא למעט את מלאכת המשכן שלא תדחה את השבת, דהא בכל מקום שנכתב בתורה איזה מיעוט, הרי זה בא למעט דבר מאותה הפרשה, ואם היה רוצה למעט את מלאכת המשכן שלא תדחה את השבת, היה צריך לכתוב את המיעוט אצל מלאכת המשכן ולא אצל שמירת שבת, עיין שם לדרכו.

ויש ליישב בשנקדים מה שכתבו רש"י ותוספות במסכת סוכה (מא ע"א ד"ה אי נמי) דאף דאמרינן (שבועות טו, ב) דאין בנין בית המקדש דוחה יום טוב, מכל מקום בית המקדש השלישי שאנו מצפים אליו, כיון שיתגלה ויבא בנוי ומשוכלל מן השמים, כדכתיב (שמות טו, יז) 'מקדש ה' כוננו ידיך', על כן יוכל להתגלות גם ביום טוב, עכ"ד.

והנה אם היו בני ישראל שבדור המדבר זוכים, אז גם אצל בנין המשכן לא היו צריכין להתעסק בידי אדם, דידוע (תיקו"ז תיקון מה דף

פה, א) כי הל"ט מלאכות האסורות בשבת, נתהוו על ידי הל"ט קללות שנתקללו אדם וחוה והנחש, שלא תוציא הארץ צמחה אלא באמצעות מלאכת העבודה. ואם כן לעתיד לבא כשיתוקן החטא של אדם הראשון, שוב לא יצטרכו לשום מלאכה ופעולה גשמית, וכן אמרו ז"ל (שבת ל, ב) עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת. ובכן אלמלי היו זוכים לבחינה דלעתיד קודם שבנו את המשכן במדבר, לא היו צריכים לבנותו בפועל בידיים, ולעבוד בו בל"ט מלאכות, אלא מאליה היה נעשה בידי שמים, רק כיון שלא זכו אז לתקן את החטא הקדום, על כן הוצרכו לבנותו בפועל בידיים.

והנה אמרו ז"ל (שבת ק"ח, ב) אלמלי משמין ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד היו נגאלים. ונמצא לפי זה שאם היו בני ישראל במדבר משמין שתי שבתות כהלכתן, שוב לא היו צריכים לבנות את המשכן בעצמם, שהרי בזכות שמירת שבת היו נגאלים, וכבר היה נתקן החטא של אדם הראשון, ואז לא היו צריכים להתעסק בבנין המשכן בידי אדם, אלא מאליה היה נעשה בידי שמים, וכיון שכן שפיר היה אפשר שיהא המשכן נעשה אפילו בשבת, וכמו המקדש דלעתיד שיוכל להתגלות גם ביום טוב, מאחר שירד בנוי ומשוכלל מן השמים. אבל כיון שלא זכו לשמור שתי שבתות כהלכתן, לא נתקן עדיין החטא של אדם הראשון, ולכן היו צריכים להתעסק בבנין המשכן בידי אדם בל"ט מלאכות, וממילא אסור לבנותו בשבת.

ועל פי זה יתבאר דברי הכתוב, 'אך' את שבתותי תשמורו, ותיבת אך למעט את השבת, בא, ורצה לומר דלפי שהיה השבת ממועט, והיינו שהיו ממעטים בשמירת שבת קודש, ולא זכו לשמור שתי שבתות כהלכתן, על כן היו צריכים לבנות את המשכן בפועל, ומשום הכי אין מלאכת המשכן דוחה את השבת. ולזה בא הכתוב באזהרה 'את' שבתותי

^(ב) המדובר היה שם באחד מראשי הקהילות, שהציע לפני הרבנים שיאחדו את כל הקהילות יחד, ואף את הקהילות שאינם יראים וחרדים, ולא שיהיה להם שום שייכות בעניני רוחניות, רק שעל ידי זה יוכלו להקל קצת את המשא הכבד של החזקת הקהילות שהיה אז בימים ההם. וכאשר הציע הצעה זאת, עוד טרם שסיים דבריו, הפסיקו רבינו באמצע דבריו ואמרו לו את הפירוש הנ"ל. וכשגמר רבינו את דבריו המשיך ואמר בהתלהבות אש: 'מיר ויצן דא אינאינעם, עס שטייט דאך (תהלים פב א) אלקים נצב בעדת קל, די שכינה איז דא מיט אונז, און דא וויל מען זיך צוזאמענשטעלן מיט אזעלכע פושענים, וואס מיט דעם פארטרייבט מען חלילה די שכינה הקדושה, עס איז זיכער אז די שכינה וויל זיך נישט מייחד זיין אויף אזא אופן'.

ומן הראוי לציין, כי באותה אסיפה באו והתקבצו עשרות רבנים גדולים וחשובים, והיו שם לכל הפחות מאה וחמשים רבנים מדור הקודם, וביניהם הגה"צ מדענעש זצ"ל בעל כנסת יחזקאל, הגה"צ מסאטמאר זצ"ל בעל קרן לדוד, הגה"צ משאמלויא זצ"ל, הגה"צ מנאסויד זצ"ל, הגה"צ מקאשוי זצ"ל, הגה"צ מביקסאד זצ"ל, הגה"צ מסעקלהיד זצ"ל, ועוד הרבה רבנים גדולים וחשובים מדור הקודם, ורבינו היה אז צעיר לימים בגיל ל"ג שנה בהיותו אב"ד ארשיווא יע"א, ועם כל זה כשהתחילו לדון על הצעה הנ"ל, תיכף פתח את פיו בחכמה והביע התנגדותו לזה, וכאשר אמר כן החליטו לעשות.

תשמורו, ותיבת את לרבות בא, והיינו כי מעכשיו יראו להרבות ולהוסיף בשמירת שבת, ואמר 'שבתותי' כלשון רבים, דהיינו שישמרו לפחות שתי שבתות כהלכתן, ואז נזכה להגאל ולצאת לחירות, ולא נצטרך עוד לבנין המשכן בידי אדם, ולכן ידחה בנין המשכן את השבת^(א).

ומעתה יתיישב היטב קושית הרמב"ן, דכיון דכתיב מיעוט זה בשמירת שבת, הרי הוצרך למעט על ידו שום דבר אצל השבת, ולא גבי מלאכת המשכן. אמנם לפי דרכינו יובן, דהרי ממעטים בזה באמת שום דבר אצל שמירת שבת, והיינו שבא להודיענו כי בשביל שהיה השבת ממועט, והיינו שלא זכו לשמור שתי שבתות כהלכתן, לכך שבת לא תדחה מפני מלאכת המשכן. (ירחון לקט ששנ"ה שנה ז סימן מ)

באמצעות מצות מילה יכולים לשבות ביום השביעי

ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדורותם ברית עולם (שמות לא, טז). ובילקוט (תשא רמז שצא) איתא: רבי אליעזר אומר, לעשות את השבת, דבר שהברית כרותה

לו, ואיזו זה מילה. ויש להבין שייכות מצות מילה לשמירת שבת קודש.

ונראה על פי מה דאיתא במדרש (דב"ר א, כא) עובד כוכבים ששמר את השבת עד שלא קיבל עליו את המילה, חייב מיתה, ע"כ. ומזה מבואר בפשטות מאי שייכות מצות מילה לשמירת שבת קודש, שמיד אחר שמל את עצמו, אף שעדיין לא טבל ולא קיבל עליו עול המצות, מותר לו לשמור את השבת. אמנם לכאורה הא גופא קשיא, דהלא לגירות צריכים גם טבילה וקבלת המצות, ואם כן היה להם לומר עכו"ם ששמר את השבת עד שלא נתגיר חייב מיתה, דהא לאו במילה לחוד תליא מילתא.

ויש לומר על פי מה שביאר בספר בני יששכר (סיון מאמר ב אות ו) בטעמא דמילתא דעכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח, ב), לפי ששבת נקרא שרביטו של מלך, כדכתיב (בראשית ב, ב-ג) 'וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו וגו', והמשתמש בשרביטו של מלך חייב מיתה (סנהדרין כב, א), ורק בני ישראל שהם בנינים למקום, כדכתיב (דברים יד, א) 'בנים אתם לה' אלהיכם', והקב"ה להם אב, יכולים

לשבות בו ולהשתמש בשרביט אביהם, משום דאב שמחל על כבודו כבודו מחול (קידושין לב, א), עכ"ד. ומבואר בזוהר הקדוש (תיקוני זוהר הקדמה ב, א) כי מצות מילה מורה שבני ישראל נקראים בנינים למקום. ואם כן מובן הטעם שאחר המילה מותר לעכו"ם לשמור את השבת, אף קודם שטבל וקיבל עליו עול המצות, דכיון שמצות מילה מורה שנקראים בנינים למקום, על כן מיד אחר המילה יכול לשמור את השבת, דהרי כן מותר להשתמש בשרביט אביו.

המורם לנו מזה, כי שמירת שבת תלויה במצות מילה, דממצות מילה מוכח דאנו בנינים למקום, וכיון שאנו בנינים למקום יכולים אנו להשתמש בשרביטו של הקב"ה, דאב שמחל על כבודו כבודו מחול. ובזה יבואר דברי הילקוט העומד בפתח דבריננו, ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת, רבי אליעזר אומר דבר שהברית כרותה לו, ואיזו זה מילה, פירוש כי באמצעות מצות מילה יכולים לשבות ביום השביעי. (ליל שב"ק פרשת תשא שנת תשט"ז)

לשון רבינו לפרשת לך

מען האט געברויכט האבן ישמעאל אז אידן זאלן בלייבן א גוי גדול זאלן חלילה נישט זיין קיין יורשי גיהנם

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה (יב, ב). [שטייט אין מדרש (פ"ט ס"א), ווען] דער בורא כל עולמים האט געזאגט איך וועל דיך מאכן פאר א גוי גדול, האט ער [אברהם אבינו] געזאגט, נח איז דאך אויך [א גוי גדול] שבעים אומות, האט דער בורא כל עולמים געזאגט, זיי וועלן [זיין] די אומה וואס [וועט] מקבל זיין די תורה – דאס איז א גרויסע זאך, ווען זענען זיי געווארן א 'גוי גדול' ביי מתן תורה, [אזוי ווי עס שטייט] ומי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו (דברים ד, ז), עס איז נישטא נאך אזא גרויסקייט.

האט איך געפרעגט א קשיא, ביי ישמעאל שטייט [דאך] אויך דער זעלבער טיטל, ונתתיו לגוי גדול, און אז איך וועל זאגן גוי גדול מיינט עפעס אזא גרויסקייט, וואס דען שטייט דער זעלבער גוי גדול אויף ישמעאל. מען קען דאך נישט מיינען על פי פשטות לגוי גדול – אין דער צאל, ווייל עס איז דאך דא שבעים אומות, זיי זענען דאך זיכער מער. איז דאך נאר לגוי גדול אויפן גרויסקייט, אין בחינת הנפש, וואס דען שטייט די זעלבע אויף ישמעאל'ן.

האב איך גקלערט, אפשר איז א חילוק, דא שטייט 'ואעשך' לגוי גדול, און דא שטייט 'ונתתיו', איך וועל 'אים' געבן לגוי, לכאורה וואלט ער געדארפט זאגן ונתתיו לו, אז מען וועט אים געבן, ונתתיו איז טייטש, איך וועל אים געבן [פאר אן אנדערן], פאר וועמען וועט מען געבן, אז עס איז דא א נותן מוז זיין א מקבל, פאר וועם וועט מען עס געבן.

נאר וואס דען, עס שטייט דאך אויף לעתיד וועט ישמעאל האבן הכנעה, ער האט דאך שוין פריער אויך תשובה געטוהן, ער האט געהאט הכנעה צו יצחק, שטייט דאך (כה ט) ער האט געשטעלט יצחק פריער פון זיך [ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו]^(א). דאס איז געווען די ברכה, ואתה תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה (טו טו), זאגט דאך רש"י, די שיבה טובה איז געווען אז ישמעאל האט תשובה געטוהן, דאס האט געברויכט צו זיין.

^(א) ובזה יתורץ קושית המהרש"א (נדה לח, א ח"א ד"ה חסידים) על מאמרם הנ"ל אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד היו נגאלים, שנאמר (ישעיה נו, ד) 'כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי', ולכאורה איך למדו מהאי קרא דבעי שמירת שתי שבתות, אם מלשון שבתותי שהוא לשון רבים, ומיעוט רבים שנים, הלא כתיב בתורה אך את שבתותי תשמורו, וכי גם בזה נפרש כוונת הפסוק לשתי שבתות דוקא. אמנם לדרכינו יבואר שפיר, כי באמת גם הפסוק דאך את שבתותי תשמורו הכוונה לשמירת שתי שבתות, והיינו שבא להודיע את ישראל שיזדרזו בשמירת שתי שבתות, ואז שוב ידחה בנין המשכן את השבת.

^(ב) [און] לעתיד וועלן זיי אלע האבן הכנעה פאר אידן, טאקע דער כח פון ישמעאל וועט אויך זיין איבערגעגעבן פאר אידן'ס וועגן.

אבער ער האט 'דאך' געוויסט, [אז כאטשיג] ער האט תשובה געטוהן – אבער דערנאך וועט ער זיין מיטן גרויסן רשעות. [אזוי ווי] עס שטייט אין נועם אלימלך (נישט אין די וואכעדיגע סדרה, עס שטייט אין אן אנדערע סדרה (בפ' בהעלותך), וואס האט אברהם אבינו אזוי מתפלל געווען (י) לו ישמעאל יחיה לפניך, אידן האבן אלץ געליטן פון ישמעאל, אין אלע דורות, ווייניג צרות האט מען [דען] געליטן פון ישמעאל, [וואס] האט ער מתפלל געווען אויף ישמעאל. זאגט דער נועם אלימלך, ווייל דער מדרש ברענגט דאך (פמ"ד ס"א) ביי במה אדע כי אירשנה (טו ח), דער בורא כל עולמים האט אים געגעבן [פאר אברהם אבינו] בוחר צו זיין, אדער גיהנם אדער גלות, האט ער בוחר געווען גלות. ממילא צו דעם האט ער געברויכט האבן ישמעאל'ן וועגן גלות, כדי ער זאל זיי מאכן דאס גלות, און אידן זאלן ניצול ווערן פון גיהנם.

דאס איז דער פשט פון דעם ונתתיו לגוי גדול, מען וועט אים געבן אויף דעם צוועק, טאקע פאר אידן'ס וועגן, אויף דעם אז אידן זאלן בלייבן א גוי גדול, זיי זאלן חלילה נישט זיין קיין יורשי גיהנם, ער זאל זיי מציל זיין פונעם גיהנם, ווען זיי זענען חלילה יורשי גיהנם חס ושלום איה גדולתן, האט מען געברויכט האבן ישמעאל וועגן אידן'ס וועגן. (לשון רבינו ס"ג לך לך תשי"ט)

ער האט עס געמאכט פאר הקדש כדי ער זאל נישט קענען נהנה זיין דערפון

ויאמר אברהם אל מלך סדם הרמתי ידי אל ה' א-ל עליון קנה שמים וארץ (יד כב). איז דא אין מדרש אויף דעם (פמ"ג ס"ט), הרימותי איז לשון תרומה, שנאמר (במדבר יח כו) והרמתם ממנו תרומת ה', הרימותי איז עשאן תרומה. לכאורה ברויך מען צו פארשטיין, אן קודם, לשון תרומה איז דאך נאר – ער האט אראפגענומען תרומה, אחד מחמישים – און אחד מששים, אבער 'עשאן' תרומה וואס טוט זיך מיטן איבעריגן. ב] און דערנאך, פריער (פסוק כ) שטייט מעשר [ויתן לו מעשר מכל] – און יעצט [נאכדעם] תרומה, פארוואס האט ער נישט גענומען קודם תרומה און דערנאך מעשר, מען טאר דאך נישט מקדים זיין מעשר לתרומה, [וכמ"ש] (שמות כב כח) מלאתך ודמעך לא תאחר.

[קען זיין בהקדם] מען זעהט אין לשון הרמב"ן א פלא, אז ער האט געמאכט חרם לה', [הרמותי לשון שבועה], ער האט עס מקדיש געווען לשמים. זעהט אויס אזוי, לעולם איז דאך א קשיא, על פי הלכה האט עס דאך געהערט זיין, המציל מנהר ומזוטו של ים הרי אלו שלו (ב"מ כד.), האט ער דאך נאר צוריק געגעבן פון זיינעם, עס שטייט דאך (דברים ז ב) לא תחנם, מען טאר נישט געבן קיין מתנת חנם (ע"ז כ.)⁽⁷⁾.

נאר וואס דען, איך קלער אפשר, עס שטייט נישט אין פסוק אז ער וועט אים צוריק געבן, ער וואלט געקענט זאגן אחזיר לך את כל אשר לך, עס שטייט נישט [נאר] ואם 'אקח' מכל אשר לך – ער וועט נישט נעמען, ער האט עס מקדיש געווען לגבוה, [און ער האט עס נישט געגעבן], ער האט עס געמאכט פאר הקדש [כדי] ער זאל נישט קענען נהנה זיין דערפון, קיינער זאל נישט נהנה זיין, עס זאל זיין כולו לשמים, בלתי לה' לבדו.

אפשר קען זיין, עס שטייט (ב"ר פצ"ד ס"ג), די עגלות וואס פרעה האט געשיקט ברענגען [יעקב], האט יהודה צובראכן, ווייל זיי זענען געווען פול מיט עבודה זרה. אלע זייערע חפצים זענען געווען פול מיט עבודה זרה, זייערע זאכן זענען געווען תקרובת עבודה זרה, ולא ידבק בידך מאומה מן החרם, האט ער נישט געוואלט נהנה זיין דערפון.

יהיה איך שיהיה, ער האט עס געמאכט חרם לגבוה, דאס איז דער פשט עשאן תרומה, נישט טאקע [ממש] תרומה, [נאר] עס האט אויף זיך די קדושה פון תרומה, איבערדעם שטייט נישט – ער האט 'אראפגענומען' תרומה, נאר עס שטייט דאס לשון 'עשאן' תרומה, ער האט עס 'אינגאנצן' געמאכט תרומה, ער האט עס מקדיש געווען לגבוה, ער האט נישט נהנה געווען דערפון.

כן יעזרינו ה' על דבר כבוד שמו יתברך שמו, מיר זאלן זוכה זיין צו די ישועה שלימה, בהתרוממות קרן התורה וישראל, מיר זאלן זוכה זיין עס זאל נתקדש ווערן שם שמים על ידינו, מיר זאלן זוכה זיין צו זעהן בישועת כל ישראל ושמחתן, ובהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן. (לשון רבינו ס"ג לך לך תשי"ט)

(7) מען קען אפשר זאגן, שטייט דאך, אז מען מיינט עפעס וועגן כבוד שמים דעמאלץ מעג מען.